

Valtuutettu Karimäen aluehallitukselle osoittama kysymys: Syömishäiriöiden hoito ja varhainen tunnistaminen

Syömishäiriö koskettaa Suomessa satojatuhansia ihmisiä, kun mukaan lasketaan sairastuneiden lisäksi heidän läheisensä. Kyseessä on pitkäkestoinen sairaus, jolla on vakavia oireita. Ihminen saattaa menettää vuosia elämästään sairauden kanssa kamppailuun. Syömishäiriöiden hoidossa on alueellisia eroja. Hoidon tuloksellisuus sekä moninaisen sairaudenkuvan tunnistavien yhtenäisten hoitomuotojen kehittäminen vaatii huomiota.

Syömishäiriösairauksia sairastaville ihmisille ja heidän läheisilleen toimivat hoitoketjut ja varhainen tuki on tärkeää. Syömishäiriötä tulee hoitaa monella tasolla yhtä aikaa. Sairaus aiheuttaa psykologista, fyysistä ja sosiaalista haittaa. Jokaisella sairastuneella on yksilöllinen sairauden rakenne, jonka hahmottamiseksi tarvitaan asiantuntemusta. Lievät syömishäiriöt hoituvat pienelläkin tuella, mutta haasteena on, miten tunnistaa oireet ajoissa ja saada ajoissa hoitoa, varsinkin kun sairastunut ei tässä vaiheessa välttämättä itse koe tilaansa ongelmalliseksi. Tunnistamista vaikeuttaa sekin, että syömishäiriöt aiheuttavat käyttäytymistä, joka tavallisesti tulkitaan kiukutteluksi, tahalliseksi kiusanteoksi tai huomiohakuisuudeksi.

Varhainen tunnistaminen on tärkeää, sillä vakavat ja pitkään jatkuneet syömishäiriöt vaativat intensiivisempää hoitoa. Ilman erityisosaamista hoito jää helposti liian kevyeksi eikä paraneminen etene. Toisaalta sairastuneet ovat usein niin herkässä tilanteessa, että juuri oikeanlainen hoito auttaa, mutta väärät toimenpiteet voivat vaikeuttaa paranemista.

Syömishäiriössä ei ole kyse ruuan kanssa pelleilystä. Kyseessä on pitkäkestoinen sairaus, jolla on vakavia oireita. Syömishäiriötä voidaan hoitaa, ja valtaosa sairastuneista toipuu ajan mittaan. Vaikka syömishäiriö tunnistetaan useimmiten fyysisten oireiden ja kehossa näkyvien muutosten perusteella, on syömishäiriö ennen kaikkea mielen sairaus, joka vaikuttaa ihmisen tapaan ajatella ja toimia. Sairastuneen elämässä syöminen ei ole enää luonnollinen osa, vaan siihen sisältyy pakkoa, pelkoa, itseinhoa ja ahdistusta. Syöminen tai syömättömyys sekä usein myös pakonomainen liikunta vaarantavat ja haittaavat tavallista elämää. Syömishäiriöiden tunnistaminen edellyttää riittävää ammattitaitoa ja saumatonta yhteistyötä eri ammattiryhmien välillä sekä selkeää työnjakoa ja hoitoonohjauskäytäntöjä peruspalveluiden tarjoajien ja psykiatrisen erikoissairaanhoidon välillä. Terveystieteiden kehittäminen ohella tulisikin panostaa siihen, että oireet, silloinkin kun henkilö itse ei vielä ole valmis niitä tuomaan esiin, tunnistetaan riittävän varhaisessa vaiheessa muun muassa terveydenhuollon henkilöstön lisäkoulutuksen avulla.

Edellä olevan perusteella me allekirjoittaneet valtuutetut kysymme: Kuinka Länsi-Uudellamaalla toimitaan syömishäiriöiden varhaisen tunnistamisen parantamiseksi, syömishäiriöpotilaiden hoitoon pääsyn helpottamiseksi ja hoidon laadun parantamiseksi? Kuinka kehitetään suunnitelmallisesti syömishäiriöistä kärsivien hoitopolkuja ja nopeutetaan hoitoon pääsyä?

Siuntiossa 10 päivänä joulukuuta 2024 Johanna Karimäki

Ledamot Karimäkis fråga till välfärdsområdesstyrelsen: Behandling och tidig identifiering av ätstörningar

Ätstörningar berör flera hundratusen människor i Finland om man utöver insjuknade också räknar med deras närstående. Det handlar om långvariga sjukdomar med allvarliga symptom. Flera år av livet kan gå förlorade i kampen mot sjukdomen. I behandling av ätstörningar finns regionala skillnader. Effektiviteten av behandlingen och utveckling av enhetliga vårdformer för att identifiera en sjukdomsbild med flera olika symptom kräver uppmärksamhet.

För personer som har drabbats av ätstörningar och deras närstående är det viktigt att vårdkedjorna fungerar och det finns tidigt stöd. Ätstörningar ska behandlas på flera nivåer samtidigt. Sjukdomen orsakar psykiska, fysiska och sociala problem. Varje insjuknad person har en individuell sjukdomsstruktur, och för att uppfatta den behövs expertis. Lindriga ätstörningar kan behandlas med mindre stödåtgärder, men utmaningen är att identifiera symptomen i tid och få vård i tid, i synnerhet när den insjuknade i det här skedet inte nödvändigtvis själv uppfattar situationen som problematisk. Identifieringen försvåras också av att ätstörningar orsakar beteende som i vanliga fall tolkas som gnäll, avsiktligt ofog eller rop på uppmärksamhet.

Det är viktigt med tidig identifiering, eftersom allvarliga och långvariga ätstörningar kräver mer intensiv behandling. Utan specialkompetenser kan behandlingen lätt bli för ytlig och patienten tillfrisknar inte snabbare. Samtidigt är insjuknade ofta i en så känslig situation att rätt vård kan hjälpa men fel åtgärder kan försämra möjligheten att tillfriskna.

Ätstörningar handlar inte om att larva sig med maten. Det handlar om långvariga sjukdomar med allvarliga symptom. Ätstörningar kan behandlas, och största delen av de insjuknade återhämtar sig med tiden. Även om ätstörningar ofta identifieras på basis av fysiska symptom och synliga ändringar i kroppen är en ätstörning först och främst en psykisk sjukdom som påverkar människans sätt att tänka och agera. En person som insjuknat i en ätstörning uppfattar inte längre mat som en naturlig del av livet utan den framkallar tvångssymptom, rädsla, självförakt och ångest. Att äta eller vägra äta samt ofta också tvångsmässig motion äventyrar och försvårar det vardagliga livet. Att identifiera ätstörningar förutsätter tillräcklig yrkeskompetens och smidigt samarbete mellan olika yrkesgrupper samt klar arbetsfördelning och praxis för hänvisning till vård mellan producenter av bastjänster och den psykiatriska specialiserade sjukvården. Förutom utveckling av vårdmöjligheter i hälso- och sjukvården borde man också satsa på identifiering av symptom i ett tillräckligt tidigt skede, även när personen själv ännu inte är redo att lyfta fram ärendet, bland annat med hjälp av tilläggsutbildningar för hälso- och sjukvårdspersonalen.

Utifrån det ovannämnda frågar vi undertecknade ledamöter följande:

Vad gör Västra Nylands välfärdsområde för att identifiera ätstörningar i ett tidigt skede, underlätta tillgången till vård för ätstörningspatienter och förbättra kvaliteten på vården?

Hur kan man systematiskt utveckla vårdstigarna för personer som lider av ätstörningar och försnabba tillgången till vård?

I Sjundeå den 10 december 2024

Johanna Karimäki

Allekirjoittaneet/Undertecknade

10.12.2024

Karimäki Johanna / aluehallitukselle osoitettavan kysymyksen jättäjä, inlämnare av frågan till välfärdsområdesstyrelsen

Mönttinen Ari

Kajava Henna

Nevanlinna Risto

Hukari Hanna

Partanen Henna

Liinalampi Tommi

Malme Laura

Värmälä Johanna

Hertell Sirpa

Aaltonen Juri

Laine Aino

Dookie Gyan

Koponen Noora

Skaffari Laura

Salovaara Taru

Paakkunainen Lotta

Kokko Elina

Cederlöf Karin

Hiila Eeva

Ahjoniemi Heli

Jaatinen Anja

